Obec překladatelů vyhlásila minulý týden **Cenu Josefa Jungmanna** za nejlepší beletristický překlad uplynulého roku. Spolu s hlavní cenou udělila tvůrčí ocenění dalším mimořádným překladům. Na literární ceny se pohlíží jako na marketingový nástroj. Cenu Josefa Jungmanna lze v tomto světle vidět jako návod čtenáři: tyto knihy si nenechte ujít – kvalita obsahu se v nich spojuje s kvalitou překladu.

Antonio Gamoneda
Tohle světlo
Agite/Fra
246 str., 279 Kč
ISBN 978-80-8742-901-3

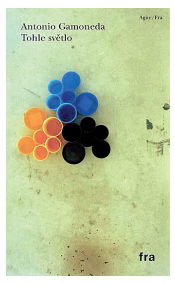

Hutná poezie španělského básníka se vyznačuje úporným hledáním slova a výrazu a vytváří svébytný hodnotový svět založený v bolestné, často vzdorně, syrově a zemitě vyjádřené zkušenosti odloučení a vyloučení. Smyslové vnímání je tu syceno vědomím smrti, slova pak tuto zkušenost převádějí na mytickou úroveň. **Petr Zavadil** (Cena Josefa Jungmanna) sestavil s velkou erudicí a nemenším citem obsáhlý průřez básníkovou celoživotní tvorbou, postihující všechnu vnitřní diferencovanost a komplexnost této poezie. Jako překladatel se dokonale sblížil s básníkovým jedinečným projevem a to podstatné dokázal vtělit do českých slov, obraznosti i rytmu, včetně diskrétní přítomnosti verše pravidelného. Porota zároveň přihlédla k Zavadilovu překladu románu Přelétavá nymfa od Guillerma Cabrery Infanteho (Paseka).

Saša Stojanović
Svár
Dauphin
384 str., 398 Kč
ISBN 978-80-7272-235-8

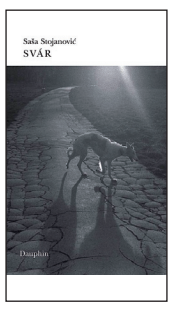

Román srbského autora je útržkovitě stavěné dílo (kompozičně blízké „novému románu“) předkládající výpovědi autentických postav z různých sociálních prostředí, v kontextu kosovského konfliktu. Kontroverzní, a zejména náročné jsou jazykové prostředky, jež autor používá, vyznačují se argotickou a nářeční specifičností i drsnou expresivitou. Překlad románu se tak jeví jako „nadlidský výkon“, **Jan Doležal** (tvůrčí ocenění) se ho zhostil bravurně. Významově se nevzdaluje originálu, osvědčuje přitom zároveň velkou výrazovou vynalézavost, zvládající i úskalí hrubosti.

Niklas Frank
Můj otec
Academia
268 str., 295 Kč
ISBN 978-80-200-1853-3

Kniha německého autora je nabita věrohodnou emocionalitou, autor v ní nemilosrdně zúčtovává se svým otcem, válečným zločincem. Stylisticky je kniha přívalem faktů, argumentů, citací, výčitek, kleteb, výsměchu. Jazyk má mnoho podob a převést do češtiny jeho hutnost, neustávající křik a valící se proud, byl úkol nadmíru nesnadný; **Petr Dvořáček** (tvůrčí ocenění) se ho zhostil na vysoké úrovni, vystihující veškerou naléhavost a údernost originálu.

Juan Marsé
Dívka se zlatými kalhotkami
Odeon
176 str., 229 Kč
ISBN 978-80-207-1333-9

Španělský romanopisec se od sociálně kritického románu vyvinul k formálně složitějším kompozicím, příznačná je pro něho ironie a parodie. **Marie Jungmannová** (tvůrčí ocenění) ve svém překladu projevuje zralou odvahu jak při gramatické a rytmické transformaci výchozího textu, tak při vytváření ekvivalentní obrazivé vrstvy, včetně zachování ironicko-satirické polohy vyprávění.

Adam Rapp
Rok nekonečného strádání
Argo
460 str., 398 Kč
ISBN 978-80-257-0217-8

Z autobiografické zkušenosti těžící román skvěle postihuje atmosféru bohémského New Yorku 90. let; jde o živě napsaný příběh plný groteskních popisů, drsných scének i komických situací. Vyniká mistrovskou prací s jazykem, barvitým slovníkem (včetně slangu a neologismů), obrazivou a metaforickou invencí. Specifický problém představuje „cizinecká angličtina“ hlavní ženské postavy. Překladatelka **Petra Kůsová** (tvůrčí ocenění) svou práci celistvě naladila na stejnou hravou i dravou vlnu jako autor, se všemi aspekty jeho stylu si poradila znamenitě. Neumělý jazykový projev nevyjadřovala gramaticky, ale spíš slovy a obraty v sémantickém posunu, případně syntakticky. Výsledkem je adekvátní, přesvědčivý a čtivý překlad.

Harry Mulisch
Objevení nebe
Odeon
760 str., 499 Kč
ISBN 978-80-207-1326-1

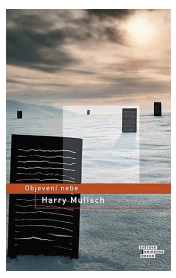

Objemný román je vrcholné dílo nizozemského spisovatele, náročné jak pro svůj rozsah, tak pro tematickou „všežravost“, která odpovídá záměru zachytit naši dějinnou epochu jako celek a zasadit ji do široké perspektivy dějin i stvoření vůbec. Z toho plynou i vysoké nároky na překlad. **Veronika ter Harmsel Havlíková** (mimořádné tvůrčí ocenění) úkol zvládla s velkým přehledem, dokonale vystihla autorův styl oscilující mezi intelektuálně náročnými pasážemi a polohou hovorovou, velmi dobře se vyrovnala také s rovinou idiomatickou a jedno z velkých děl současné evropské literatury připravila pro českého čtenáře na znamenité úrovni.

Avraham B. Jehoša
Pan Mani
Pistorius a Olšanská
352 str., 349 Kč
ISBN 978-80-87053-40-9

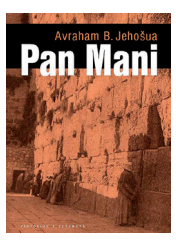

Román je stěžejním dílem jednoho s nejvýznamnějších hebrejsky píšících izraelských spisovatelů. Kniha klade na překladatele těžký úkol už svou složitou kompozicí a z ní plynoucí stylovou různorodostí (osobité vyjadřování postav, napětí mezi tradiční a novodobou hebrejskou kulturou, technika „proudu vědomí“). Všechny stylové nuance vystihla **Magdaléna Křížová** (mimořádné tvůrčí ocenění) mistrně; s obdivuhodnou samozřejmostí si poradila i s širokým rejstříkem málo obvyklých reálií. Překlad je – řečeno s posuzovatelem – „plod nejvyšší překladatelské dovednosti kombinující přirozené nadání, odbornou erudici i schopnost činit překladatelská rozhodnutí, pro něž není v jazyce překladu snadno použitelný precedent“.

Henry David Thoreau
Toulky přírodou
Paseka
216 str. , 259 Kč
ISBN 978-80-7432-038-5

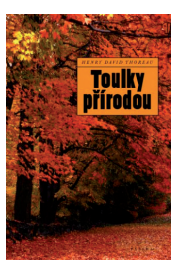

Thoreau je v americké literatuře pokládán za zakladatele přírodní esejistiky, literárně je na něm patrný vliv Rousseaův, ale dokonce i Montaignův. Je oceňován pro živý, novátorský styl a citové zaujetí pro své ústřední téma – přírodu v její nespoutanosti. **Jan Hokeš** (prémie Tomáše Hrácha, určená mladým překladatelům) dílo znamenitě zpřístupnil českému čtenáři: nepokouší se o přehnanou modernost, ani text nezahlcuje archaismy, vytvořil přiměřenou, přirozenou a rovnovážnou obdobu originálu. Znamenitě zvládl také nároky kladené na historickou i přírodopisnou erudici, a výborně převedl básně, jimiž autor své eseje prokládá.

Polská tvář
Mariusze Szczygieła

FOTO: SYLWESTER LECHICKI, REPRO: MÁJ/DOKOŘÁN

Prádelna hotelu U Bašty v dolnoslezské Złotoryji byla dobrou reportérskou školou. Malý Mariusz Szczygieł, který sem docházel každé odpoledne za matkou a tetami, se tu naučil poslouchat. Sice praví, že „naslouchat je jednoduché“ („Stačí neohrnovat nos, že něčí život není takový, jak bychom chtěli.“), že psát je daleko těžší – ale jedno bez druhého nejde. Tedy, pokud chcete psát tak, aby druzí měli chuť to číst (čímž se reportérský trojúhelník uzavře).

Šest textů, které knížka „dámských příběhů“ obsáhla, vyšlo původně v jedné z příloh varšavského listu Gazeta Wyborcza. (Popravdě, takové přílohy, v nichž by měl pravidelný prostor reportážní žánr, u nás deníky už nemají – i proto skomírá česká reportáž na úbytě.) Jsou to texty o zvláštních „libůstkách“ – odtud název celé knihy. Dámy se tu ocitají v rozličných rolích – jako objekt „libůstky“.

Jednostranná sázka na ženy není náhodná. „Jak známo, mají toho ženy na srdci víc než muži,“ říká v úvodu knihy. A připojuje jeden velmi lakonický a zároveň velmi výstižný postřeh o zákrutech lidské povahy, který vyslechl právě od ženy (herečky Zofie Czerwińské): „Nejlepší místo pro stan je vždycky o kousek dál.“ Odtud reportér odvíjí i stručnou charakteristiku knihy: „Některé reportáže z tohoto svazečku jsou o stanu, který nestál na správném místě. Některé naopak o stanu postaveném na chvíli někde, kde to bylo nejhezčí.“

Ty komorní příběhy žen jsou zdánlivě všední, někdy až banální. Vždyť co je zajímavého na tom, že si dvě paní, které spolu studovaly, dvaapadesát let den co den píší dopisy? Co je tak zajímavého na tom, že Janina Turková, žena v domácnosti, matka tří dětí, si od roku 1943 do roku 2000, tedy po pětasedmdesát let, zaznamenávala sebemenší detaily svého nepříliš vzrušivého života? A co může být zajímavého na soupisu jmen, který reportér čirou náhodou nalezne pod kavárenským stolkem? Zkušený reportér ovšem banalitu dokáže proměnit v neobvyklý, překvapující a tajuplný příběh, v němž nalézáme dřeň života, poznání, jak málo umíme chápat jiné, jak málo umíme naslouchat jiným.

České vydání Libůstky se od polského originálu jedním textem liší. Rozhovor s Izabellou Skrybant-Dziewiątkowskou, zpěvačkou Tercetu Egzotycznego, patrně nejstarší hudební skupiny v Polsku, která nepřetržitě vystupuje od roku 1963, byl přece jen vzdálený tuzemské zkušenosti s polskou kulturou. Nahradil ho text Zavazadla paní K. o herečce Idě Kaminské, která vytvořila hlavní ženskou roli v oskarovém československém filmu Obchod na korze. Szczygieł v něm nejvýrazněji překračuje hranici každodenních dějin k tzv. velkým dějinám. Ale i paní Ida patří k ženám, které mají své „libůstky“: věrna rodinné tradici po léta provozovala ryze židovské divadlo, které po jistý čas bylo dokonce jediné mimo Izrael, jež financoval stát.

Knihy Gottland a Udělej si ráj byly – přes zjevné mistrovství svého autora – atraktivní zejména proto, že ukazovaly, jak se můžeme jevit světu. Libůstku by čtenář měl ovšem ocenit zejména jako čirou ukázku po léta šlechtěného, u nás však stále málo známého umění polské reportáže.

Ivan MATĚJKA

„Cvak – a už vypadáme jako pohlednice s blahopřáním k svátku.“ Mariusz Szczygieł se osobně podílí na libůstce paní A., která se už od své maturity nechává pravidelně fotografovat u jednoho štětínského fotografa v nejroztodivnějších róbách.

Mariusz Szczygieł
Libůstka. Dámské příběhy.

Překlad
Helena Stachová
Jaroslava Jiskrová
Máj/ Dokořán
200 str., 225 Kč
ISBN
978-80-7363-372-1

Mariusz Szczygieł bude podepisovat své knihy v pátek 14/10 od 17 v pražském Paláci knih Luxor (Václavské náměstí 41).